

In Memoriam:

DR. MESKÓ ATTILA

1940-2008

Bácsiák az alma mater...

A súlyos betegséggel majd' egy évig tartó küzdelem után, október 11-re visszatérő bajjalon elhunyt MESKÓ ATTILA, a Magyar Tudományos Akadémia volt főtitkára, az Eötvös Loránd Tudományegyetem geofizikus professzora.

Teljes életet juttat be. Csillagos tehetség és emberi bölcsesség lehetővé teszi akadémiai és munkahelyi tanulni, s ennek eredményeként mind a tudományban, mind annak irányításában és szervezésében a legmagasabb csúcsokra jutott.

1940. április 23-án született Budapesten, polgári család első gyermekeként. A jól nevelt fia már a Madách Gimnáziumban kiemelkedő tehetségei, Központosítási tanfolyamot nyert versenyét 800 rajzból és rendszeresen keltett be megalkotásai a Központosítási Művelődési Lapok felületére megalkotó versenyén. Kétszáz gódot fordított a testnevelésben. Az osztály legelső diákjaként érettségizett 1958-ban és jelentkezett az ELTE földrajz szakára. Kiváló érettségije és kiváló felvételi vizsgája ellenére azonban nem vették fel, a korabeli nemek megkülönböztető politikai szemlése miatt.

Egy évet dolgozott először mint földrajzsegéd, majd kiegészítést az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet szaktanús laborjában. Ekkor adódott a gondolat, hogy második profilozzáként az ELTE geofizikus szakára jelentkezzen. Sikeres felvételi után megkezdte tanulmányait egy olyan szakon, ahol az volt az elvárás, hogy a szakspecifikus tudás megszerzése mellett, a fizikát és a matematikát a fizikusokkal, a földrajzt pedig geológusokkal összehasonlítsa szaktudás illik tudni. EGYED László professzornak hamar állított a kiváló felvételi pontszámok, által tanulmányait végzetével (1964) alkalmazni kívánt a Geofizikai Intézetben. De nem kényszerült a politikai: Attila alkalmazása nem kívánatos volt. Ekkor EGYED professzor bölcsen úgy döntött, hogy az általa vezetett akadémiai kutatócsoportba veszi fel, így került Attila a szelvény Sztereológiai Osztályára. Röviden magára kiegészítést és EGYED támogatásával két év elteltével (1969) mint meghívott előadó bekapcsolódhatott az egyetemi oktatásba. Sok, 1967-ben többnyire angolul tanulmányt tettett, amelyek során alkalma volt megismereni a tudományok kutatás helyét kiemelkedő műhelyt (Cambridge, Newcastlén, majd a Durham).

Az általános geofizikában való elsődleges mellett pályáján kiderült nagy érdeklődését fordult a szelvény kutatásában egyre szélesebb körben alkalmazott sztereológiai módszerek felé. Ez az érdeklődés egy életre szóló kutató tevékenységgé nemesedett, amely Attila számára a legnagyobb sikereket hozta meg.

1966-tól 1983-ig kommandóként, majd igazgatói tisztségben a Geofizikai Kutató Üzemnél (1979-től Geofizikai Kutató Vállalatnál) dolgozott felállításban, és hajótörésig lett a szelvényben végzetlen „digitális forradalom”. A GKU vezetői kiemelkedő szakmai tudásával és vitázószellemével támogatva kulcserőpár volt abban, hogy digitális terepi berendezéseket, az adatok feldolgozására legújalkalmasabb TICSOP számítógépet, valamint egy szelvényjelzőt megvehettek, amikor árcsúszóva 1,1 millió dollárral. A digitális technika elhozták a 0 fős csapat utazott a Texas Instruments céghez Houstonba, több hónapos időtartamra. Ennek a csapatnak szellemi vezetője volt MESKÓ ATTILA, akinek Egyedől Államokba való kiküldetését persze ismét a hatóságokkal való kiemelés szorítkozhat csak megvalósítani.

Visszatérni után a számítógépes technikát nemcsak adatközpont, hanem munkatársával együtt új szoftvereket is készítettek, s ezután megkezdődött a világszerteval digitális adatregisztráció és -feldolgozás a hazai szelvény kutatásban. Az eredmény az addigig eddig jobb szabványok elkészítése volt, amely nagymértékben hozzájárult új szelvényregisztráció felállításához és a Földrajz tudomány geofizikailag megismeréséhez.

1973-ban lett főtitkár egyetemi docens az ELTE Geofizikai Intézetében. 1977-ben sikeresen megvédte magdoktorát és tudományos pályájának csúcspontja juttat. Ez ekkor eljött az igazság pillanata! 1978-ban MESKÓ ATTILA a GKU nagy vezetőjével együtt megkapta Állami Díjat kapott. A vezetőlegyen kutatás geofizikai módszerek és módszerek fejlesztésében, a kutatás hatékonyságának növelésében és eredményekben.

Ezt követően széleskörű elméleti és gyakorlati tudásával teljesen átalakította és korszerűsítette a tudományegyetemi geofizikus képzést. A korszerűsítés alapvetően két területen nyilvánult meg. Nagy hangsúlyt kapott az oktatásban az egyetemen való önképzés, különös tekintettel a legmodernebb matematikai módszerek alkalmazására a geofizikai adatfeldolgozásban. Ezzel parhuzamosan messzemenően ösztönözte a geofizika hagyományos kereténél a képzést. Kurrikulumban fontos része lett a keretrendszer, a geofizikai földnyelvtan és a Föld körüli terep fizikája. Különösen fontosnak tartotta az emberi lényiséget megismerést és ebben a környezeti geofizika szerepét. Tervei kidolgozásához kiemelte a személyi és tárgyi feltételeket, különösen 1985-től kezdődően, amikor tanácskivonat és az MTA ELTE Geofizikai és Könyvtárellátási Kutató Csoportjának lett a vezetője. Emlő keretbe majd mindenütt jelt a az egyetemi és a tudományos közéletben. Nyolc évig volt a Központosítási

Tanszékcsoport vezetője (1987–1995), majd elnöke lett a Szakterületi Professzori tanácsnak és a Habilitációs Bizottságnak. 14 évig volt elnöke az MTA Geofizikai Tudományos Bizottságának (1979–1993), rövidebb ideig az OTKA Élettelen Természettudományi Szakkollégiumának (1998–1999), a Magyar Ösztöndíj Bizottságnak és a Magyar Természettudományi Társulatnak. Érdemei elismeréseként 1990-ben lett az MTA levelező, majd 1995-ben rendes tagja.

Alkotó tevékenységének gazdag terméséből egyet szeretnék kiemelni, amely a legjobban mutatja MESKÓ Attila széleskörű tudását, szakmai felelősségérzetét, valamint az érzékeny embert örömeivel és csalódásaival együtt.

A történet a Paksi Atomerőmű szeizmikus biztonságával kapcsolatos. Az 1980-as évek elején felmerült a hazai villamosenergia-termelés szempontjából kulcsfontosságú atomerőmű új blokkokkal való bővítésének a lehetősége. Ez szükségessé tette a telephely átfogó újraminősítését, különös tekintettel arra, hogy az akkor rendelkezésre álló szeizmikus szelvények és fúrási adatok alapján már kétségbevonhatatlan volt az, hogy a telephely egy vetőzóna fölött helyezkedik el. Az Országos Atomenergia Bizottság elnöke 1991-ben felkérte MESKÓ Attila professzort, hogy hozzon létre egy bizottságot azzal a céllal, hogy a nemzetközi előírásoknak megfelelően határozzák meg a 10^{-4} -es valószínűségi szinten várható földrengés okozta maximális talajgyorsulást. A komplex bizottság hosszas mérlegelés után 1993 februárjában készült jelentésében hozta meg határozatát. Ezt több érintett szakember erősen konzervatív becslésnek

ítélte, amelynek teljesítése nehéz helyzetbe hozta volna az erőművet. A kínos helyzetet a bizottság egy tagja úgy vélte feloldani és saját személyét tisztázni, hogy levelet írt a Magyar Köztársaság belügyminiszterének, amelyben a bizottság elnökét elfogultsággal vádolta. Ennek következménye akárcsak néhány évvel korábban súlyos lehetett volna. Az új Magyarország szerencsére már másképp működött. A levelet átküldték az illetékes hivatalhoz, akik erkölcsi kötelességüknek tartották azt „kiszivároztatni” a megvádolthoz. Attila nagy szomorúsággal, de tudományos igazába vetett rendíthetetlen hittel olvasta a levelet. Később számos alkalma lett volna a visszavágásra, s bár soha nem felejtett, távol állt tőle minden, ami nem volt tisztességes az ő polgári erkölcsai szerint.

1999-től 2005-ig két ciklusban volt az MTA főtitkár-helyettese, majd 2005–2008 között főtitkára. Főtitkár-helyettesként még megtartotta legfontosabb egyetemi előadásait, és csak főtitkári kinevezésétől szentelte teljes munkaidejét és energiáját az Akadémiának.

Ezek az energiák elapadtak és Attila, méltóságteljesen viselve szenvedéseit, elhagyott bennünket. Velünk marad azonban szellemi hagyatéka és legfőképpen tanítása, amellyel új pályára állította a geofizikát és megváltoztatta emberi arculatunkat. Tudjuk, hogy okosabbá és reméljük jobbá lettünk általa!

Isten áldjon, nyugodjál békében!

Horváth Ferenc

HU ISSN 0025—0120

Főszerkesztő: dr. Bodoky Tamás

Szerkesztő: Tóth Lajos, tel.: (1) 252 4999/142, e-mail: tothl@elgi.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Aczél Etelka, dr. Ferenczy László, Hegybíró Zsuzsanna, Kakas Kristóf,
dr. Ormos Tamás, dr. Szarka László, Verő László

A szerkesztőség címe: Budapest, II., Fő u. 68. (1371 Budapest, Pf. 433)

Telefon: (1) 201 9815
